Дәрбәнд

ДОСТЛУГ. ГАРДАШЛЫГ. БИРЛИК

100 1921·2021 ДАССР

Тәсисчиләр: ДАҒЫСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МӘТБУАТ ВӘ ИНФОРМАСИЈА НАЗИРЛИЈИ

12+

№ 21 (98317) 1920-чи илдән чыхыр 21 мај 2021-чи ил, ҹүмә. *Гијмәти 2 рубл.*

РӘСМИ

ДР башчысы вәзифәсини мүвәггәти ичра едән Серкеј Меликов мајын 18-дә республика әразисиндә јени коронавирус инфексијасына мүгавимәт үзрә Оператив гәраркаһын нөвбәти јығынҹағыны кечирмишдир.

Өнҹә рекион башчысы билдирмишдир ки, коронавируслa бағлы мәсәләләр һәмишәки кими өлкә башчысыны диггәт мәркәзиндә сахланылыр.

«Дүз бир әввәл Дағыстан коронавирус үзрә хәстәлијин јүксәк нөгтәсинә чатмыш, тәәссүфләр олсун ки, бу бизим һәмјерлиләрмизин бир чох аиләләриндә фаҹиәјлә нәтиҹәләнмишдир. Ҹари илдә мај бајрамлары кифајәт гәдәр сакит кечди. Бајрамлардан сонраки, күнләр көстәрди ки, биз һәм нөјинки һазырлыг тәдбирләри дөврүндә вә һәм дә

Оператив гәраркаһын нөвбәти јығынҹағы кечирилмишдир

бајрам күнләриндә дүзкүн тәдбирләр көрә билдик. Буна көрә әмәкдашларымыза, мүфтилијин нүмајәндәләринә ајрыҹа тәшәккүрүмүзү билдиририк. Чүнки һәмин күнләрдә кифајәт гәдәр әсаслы о, ҹүмләдән адамларын кениш мигјаслы аксијалара ҹәлб едилмәси кими гәрарлар гәбул едилмишдир»- дејә республика башчысы вурғуламышдыр. Бунунла јанашы гејд едилмишдир ки, мүәјјән позунтулара да јол верилмишдир.

Субјектин башчысы сөзүнү давам етдирәрәк хатырлатмышдыр ки, мајын 12-дә өлкәдә Бејнәлхалг тибб бачысы күнүнү гејд етдиләр: «Республикамызда бу вәзифәләрдә 18,5 мин ишчи чалышыр. Она көрә дә онлары бајрам мүнасибәтилә тәбрик етмәк вә ишинә сәдагәтә вә јүзләрлә һәјатын хиласына көрә тәшәккүрүмү билдирмәк истәјирәм».

Серкеј Меликовун фикринҹә ҹари ил инфексијаилә мүбаризәдә дөнүш или олмалыдыр. «Ваксинасија сајәсиндә биз бу гәләбәни газанмалыјыг, лакин тәәссүфләр олсун ки, ваксинасија бу күн о гәдәрдә сүрәтли дејил вә ШГФД дикәр рекионларынын вә өлкәнин башга рекионлары арасындакы көстәрҹиләрдән олдугҹа бөјүк дејил. Бурада биз өлкә рәһбәрлији вә башлыҹасы инсанлар гаршысында мәсулијјәтмизи дәрк етмәлијик, чүнки биз әһалинин ваксинасијасыны тәмин етмәлијик. Бу күн бу инфексијанын адамлара бирбириндән мигјаслы кечмәсинин гаршысыны алан јеканә усулдур»- дејә рекион башчысы билдирмишдир.

Мајын 17-нә олан вәзијјәтә көрә республикаја 101 мин доз ваксина кәтирилмиш, 78 минән артыг адам пејвәнд олмуш, еһтијатда 23 минә гәдәр доза галмышдыр. Бунунла әлагәдар Меликов хатырлатмышдыр ки, гәраркаһын гәрарлары илә сәһијјә назирлијинә пејвәнд материалынын сәмәрәли бөлүшдүрүлмәсинә даир дәфәләрлә тапшырыг верилмишдир. Ејни заманда артыг нечәнҹи дәфәдир ки, бәзи рајонларда ваксинанын олмамасы, дикәрләриндә исә еһтијатда сахланмасы мүшајәт олунур. Серкеј Меликов бу мәсәләнин анализә едилмәсинә тапшырыг вермишдир. Сөзүнү давам етдирән рекион башчысы мәлумат вермишдир ки, инфексијаја тутулмасы һалларынын орта күнлүк сајы лабораторијада тәсдиг олунмуш күндә 42 нәфәр сәвијәсиндә сахланылыр. COVID-19 –ла бу күнә олан вәзијјәти рекион башчысы кифајәт гәдәр әлверишли олдуғуну билдирмишдир. Артым јохдур, анҹаг тәстләшмә компанијасы давам етдирирмәлидир. Чүнки бајрамлардан сонра вәзијјәт писләшә биләр. Адамлар истираһәт вә оруҹлуғ бајрамынын күнләриндә өзләринин доғма кәндләринә кетмишләр. Бу күнә ваксинасија олунмуш адамларын анҹаг 20 фаизини јашлы адамлар тәшкил едир. Өлкәмизлә исә бу көстәрҹи 47 фаиздир. Белә чыхыр ки, дикәр рекионлардан фәргли олараг биз јашлы адамларын гајғысына аз галырыг? 43,5 тибби ишчидән 13 миндән артыг, 11 мин сосиал хидмәт ишчиләриндән 2,5 мини, 17 мин тәһсил саһәси ишчиләриндән анҹаг 15 мини ваксинасија едилмишдир дејә субјект башчысы мәлумат вермишдир.

Сонра Оператив гәраркаһын әввәлки јығынҹағынын протокол гәрарларынын һәјата кечирилмәси һагында мәлумат динләнинмишдир. Мәлум олмушдур ки, һәмин күнә республикада олан 43,4 мин тибб ишчисиндән 13,6 мини еләҹәдә 11, 1 мин сосиал ишчидән 2,6 мини пејвәнд олунмушдур. ДР јерли һакимијјәт органлар ишчиләринин ваксинасијасы һаггында да данышылмышдыр.

«Јерли һакимијјәт органларынын мәлуматына көрә информасија компанијасы фәалашдырылмышдыр. Мајын 17-нә олан мәлумата көрә республиканын назирлик вә идарәләринин 497 нәфәр ишчиси вә ја үмуми сајынын 22,4 фаизи ваксинасија олунмушдур. Мәрузәчинин сөзләринә көрә ичра һакимијјәти органларынын апаратларында ҹәмиси 2222 нәфәр әмәкдаш чалышыр. О ҹүмләдә әлавә етмишдир ки, јени коронавирусун јајылмасына мүгавимәт үзрә вә әһалинин ваксинасија едилмәсиндә фәал вә мәсулдар ишә көрә Ботлих, Гарабудахкәнд, Гајтаг вә Хунзах рајонлары башчыларына республика башчысынын тәшәккүрү елан едилмишдир. Бундан башга мәрузәчи тәһсил системиндә көрүлән ишләр һаггында мәлумат вермишдир. Бәләки республиканын али мәктәбләриндә вә коллечләриндә маска режими күҹләндирилмиш, онлар тәрәфиндән 200 миндән артыг маска алынмыш, али мәктәбләрә вә јатагханалара кирилән заман дистансија термометријасы кечирилир, истифадә олунмуш маскаларын топланмасы үчүн тутумлар јерләшдирилмиш, биналарда һаванын тәмизләнмәси горғулары ишләјир. Республиканын али мәктәбләриндән алынмыш мәлумата көрә мајы ајынын 17-нә 266 мүәллим вә 87 тәләбә пәјвәнд олунмушдур. Үмумикдә республиканын тәһсил системиндә чалышан 107 мин ишчидән јалныз 15 мини пејвәнд олунмушдур.

Дағыстанын сәһијјә назири Татјана Белјајева өз нөвбәсиндә мәлумат вермишдир ки, һазырда республикада коронавирус инфексијасына вә хәстәликдән кәнар пневмонијаја тутуланлар үчүн 1085 чарпајы јерләшдирилмиш, чарпајыларын 34 фаизи вәзијјәт ағырлашдырыларса еһтијатда сахланмышдыр. Орта күнлүк статистик нәтиҹәләрә көрә рекионда хәстәлијә тутуланларын сајы бурахынларын сајына көрә 2 нәфәр аздыр. О ҹүмләдә ваксинанын бәләдијјәләр үзрә бөлүшмәси һаггында данышмышдыр. Т.Белјајева бир нечә рајонда препаратын истифадәсинин 50 фаиздән ашағы олдуғуну дәгигләшдирмишдир. Беш күн әрзиндә республикаја 2430 доза «ЕпиВакКорона», 5560 доза «КОВИВАК» вә 84 мин доза «Спутник В» ваксиналарынын көндәрилмәси көзләнилир. Белјајеванын сөзләринә көрә тибб ишчиләри вә пејвәнд мәнтәгәләри бајрам күнләриндә дә ишини дајандырмамышлар. О ајрыҹа олараг дини мәбәдләрә ибадәтә кәләнләрин пејвәнд олмасынын мүмкүнлүјү һаггында мүраҹиәт едән диндарлара өз миннәтдарлығыны билдирмишдир.

Оператив гәраркаһын јығынҹағы чәрчивәсиндә коронавирус инфексијасы хәстәлији үзрә әтрафлы статистиканы сәсләндирән республиканын баш санитар һәкими Николај Павловун мәрузәси әнәнәви олараг динләнмишдир. Дағыстан Республикасы үзрә Роспотребнадзорун башчысынын дедијинә көрә республиканын 12 әразисиндә хәстәлијин артмасы фактлары мүшајәт олунур. Онларын арасында Каспијск, Избербаш, Хасавјурт шәһәрләри, еләҹәдә Ботлих, Сергогала, Казбек, Хунзах вә дикәр рајонлар вардыр. Бунларла јанашы 17 бәләдијјә бирләшмәсиндә хәстәлик гејдә алынмамышдыр. Хәстәлијин характери вә тутулмасы јерләри һагында данышан Павлов билдирмишдир ки, статистика практики олараг дејишмир. Јени хәстәлијә тутулма јерләри дәфн мәрасимләри, иш јериндә контактлар, мәсҹидләрдә, базарларда вә инсанларын күтләви топлашдығы јерләрдир.

«Пандемија башландығы күндән республикада 2 милјон 784 тәдгигат кечирилмишдир. Бунунла белә Русијанын Роспотребнадзорунун башчысы Анна Папова илә кечирилмиш видеоселекторун нәтиҹәләринә көрә рекионлара

→ 2

Дағыстан Башчысынын ишинин гијмәтләндирилмәси барәдә вәтәндашлар арасында сорғу апарылмышдыр

«Индики Дағыстан Башчысынын вәзифәсини мүвәггәти ичра едән шәхсин ишини нечә гијмәтләндирирсиниз?».

Бу суалла биз Табасаран рајонунда мүхтәлиф тәбәгәләрдән олан инсанлара мүрачиәт етдик вә онлардан ашағыдакы чаваблары алдыг.

Әсәдулла Сархатов, тәгаүдчү- Зил кәнди:- Бир тәгаүдчү олараг республикамызда баш верән сијаси вә ичтимаи һадисәләрлә бағлы хәбәрләри изләмәјә кифајәт гәдәр вахтым вар. Индики Дағыстан рәһбәринин ишинә кәлдикдә исә, зәннимчә о, олдугча енержили бир инсандыр вә республикамызы усталыгла идарә едир.

Хәбәрләрдән көрүндүјү кими, Серкеј Алимович демәк олар ки, һәр күн актуал мөвзуларда ичласлар кечирир вә конкрет гәрарлар гәбул едир. Коронавирусла әлагәли вәзијјәти шәхси нәзарәти алтында сахламасы, республика вәтәндашларына еһтијат тәдбирләринә риајәт етмәләринин вачиб олдуғуну хатырлатмасы мәни чох севиндирди.

Әлбәттә, республикада бир чох проблем вар, амма үмид едирәм ки, Серкеј Меликов онлары мәрһәлә- мәрһәлә һәлл едә биләчәк. Бу нәчиб ишдә она бөјүк уғурлар арзулајырам.

Һәсәнбәј Хидиров, мүәллим, Мәһрәға кәнди:- Мән шәхсән Серкеј Меликовун фәалијјәтиндән мәмнунам. Бүтүн көрүнтүләрә көрә, бу инсан һәрбичидир, чүнки там вахтында, мүнтәзәм

сурәтдә һәрәкәт едир вә вердији сөзә садигдир.

Чох ајдын олмаса да, мәнә елә кәлир ки, коррупсијаја гаршы мүбаризә һәлә дә апарылыр. Һәр һалда, мәмурларын бир аз сакитләшдији һисс олунур, һәрбичи инсандан чәкинирләр. Республикада еколожи вәзијјәтин јахшылашдығыны да кәрдүм- зибил туллантыларыны јығышдырмаға башлајыблар. Бу һал Дәрбәнддә хүсусилә даһа чох һисс олунур, чүнки күчәләр олдугча тәмиздир. Бу јахынларда кәндимиздә дә мүтәмади олараг зибили јығыб апармаға башлајыблар.

Дәрс или артыг баша чатмаг үзрәдир. Тезликлә сон зәнкин сәдалары әтрафа јајылачаг. Мәктәбимизин бүтүн мүәллим коллективи адындан Серкеј Алимовичә чәтин, лакин нәчиб ишиндә бундан сонра да мүвәффәгијјәтләр арзулајырам.

Нијазитдин Мисриханов, Јерси кәнд мәсчидинин имамы: - Әввәлә, республикамызын рәһбәри Серкеј Меликова 13-14 мај тарихләрини бајрам елан етдијинә вә диндарларын Ид-әл фитр-Рамазан бајрамыны сакит кечирдикләринә көрә миннәтдарлығымы билдирмәк истәјирәм.

Икинчиси, мүгәддәс бајрам вә Рамазан ајынын битмәси мүнасибәтилә тәбрикләринә чаваб олараг Дағыстан мүсәлманларына үнванланан бу исти сөзләрә вә хош арзуларына көрә она тәшәккүр етмәк истәјирәм. Аллаһ онун бүтүн хејирхаһ нијјәтләрини гәбул етсин. Индики заманда бүтүн мәзһәбләрин инанчлары, дини ајинләри үчүн һәр чүр имкан вә фүрсәт вар.

Уча Рәббимә дуа едирәм ки, кәләчәкдә дә республикамызда динләрарасы сүлһ вә әмин-аманлыг горунсун.

- Мән дә фүрсәтдән истифадә едәрәк, нәһајәт рајонумузун сакинләри үчүн чох вачиб олан Кечух-Јерси-Хучни јолунун тәмиринә башландығы үчүн республикамызын башчы-

сына өз дәрин миннәтдарлығымы билдирирәм. Гој Аллаһ ону хејирхаһ әмәлләринә көрә горусун вә мүкафатландырсын!

Сорғуну апарды: Гәдирбәј Өмәров.
Рус дилиндән тәрчүмә едәни: А.Ағакишијева

Оператив гәраркаһын нөвбәти јығынчағы кечирилмишдир

1 ⟵

пејвәнд компанијасы кечирилмәсиндә 80 фаизини тәмин едилмәси вәзифәси гојулмушдур. Дағыстанда бу көстәричи 780 мин 406 адамдыр. Демәли биз сентјабрын 1-нә кими 549 мин нәфәри вә ја күн әрзиндә 5400 адамы пејвәнд етмәлијик. Рәгәмләр кифајјәт гәдәр јүксәкдир вә Дағыстанын сәһијјә назирлијинә бирликдә биз бу тапшырығын јеринә јетирилмәси үчүн бүтүн тәдбирләр үзрә иш апарырыг»,- дејә Павлов билдирмишдир. О еләчәдә јај мөһсүмүндә инсанларын күтләви топлашдығы јерләрдә маска режиминин нәзарәтин күчләндирилмәсинин олдугча вачиблијини гејд етмишдир. Бу тезиси Дағыстанын башчысы тәсдиг етмиш вә бу көстәришин протокола јазылмасына тапшырыг вермишдир. Бу һәмдә республика башчысынын дедији кими јалныз базар вә гастрономлара дејил һәмдә ичтимаи нәглијјата вә башгаларына да аиддир.

«Биздә көстәричиләр дикәр рајонлардан пис дејилдир. Лакин әкәр биз күндә 40-45 кими хәстәләри гејдә алырыгса бу бизи архајынлашдырмамалыдыр» дејә рекион башчысы билдирмишдир. Пандемијаја гаршы мүбаризә үчүн башлыча мүбаризә үсулу олан ваксинасијаја кәлдикдә исә бәләдијјә бирләшмәләри вә јерли һакимијјәт органларынын башчылары онларын табилијиндә олан мүәссисәләрдә ваксинасија едилмәси сүрәтинин ашағы олдуғуна көрә мәсулијјәти протоколда мөһкәмләндирилмәсинә тапшырыг верилмиш вә Оператив гәраркаһын кәләчәк јығынчағында бүтүн идарә вә назирликләрин ваксинасијанын сүрәтләри үзрә зоналара бөлүшдирәчәји билдирилмишдир.

«Ваксинасијанын кечирилмәси үчүн аргументләр кифајәт гәдәрдир. Бу күн республикаја мөвчуд ваксиналарын бүтүн нөвләри кәндәрилиб вә биз һәр кәсин мәлуматыны динләјәчәјәк» дејә Серкеј Меликов гејд етмишдир.

Серкеј Меликов һәмчинин дә гејд етмишдир ки, милли лајиһәләрин реализә едилмәси вә назирлик башчысынын фәрди мәһсулијјәти мәсәләси әһмијјәтли олараг галыр.

«Бунлар федерал вәсаитләрдир вә бу ја дикәр истигамәти һимајә едәнләр саһә комитәләри тәрәфиндән һесабат верәчәкләр» дејә Серкеј Меликов сосиал објектләрин лајиһәләшдирилмәси вә тикинтиси мәсәләләринә хүсуси диггәт јетирмишдир. Бүтүн бу бәндләри рекион башчысы ДР һөкүмәти сәдри Абдулпатах Амирханова иш планына дахил етмәсинә тапшырмышдыр.

Федерал акентлији рәһбәри илә көрүшмүшдүр

Дағыстан Республикасынын башчысы вәзифәсини мүвәггәти ичра едән Серкеј Меликов республикаја ишкүзар сәфәрлә кәлән милләтләрлә иш үзрә Федерал акентлијин рәһбәри Игор Бариновла көрүшмүшдүр.

Бүтүн мүсәлманлар үчүн бајрам күнү Федерал рәһбәр илк нөвбәдә рекион башчысыны вә республиканын бүтүн сакинләрини Рамадан ајынын баша чатмасы мүнасибәтилә тәбрик етмишдир: «Тәәсүфләр олсун ки, бу күн динә инананларын бајрам ибадәтиндә иштиракыны мәһдудлашдыран чәтин пандемија шәраитиндә кечир. Лакин дүшүнүрәм ки, бүтүн бунлар адамларын сағламлығыны вә һәјатыны горумаг наминә едилир»,- дејә И.Баринов гејд етмишдир. Бунунла белә көрүшдә конфенсијалар вә милләтләрарасы сүлһә вә разылашмаја аид бир сыра мөвзулар мүзакирә едилмишдир.

«Бир тәрәфдән вәзијјәт бу саһәдә стабилдир. Анчаг проблемләрин һечдә олмамасыны демәк артыг оларды»,-дејә гонаг етираф етмишдир.

Серкеј Меликов-да өз нөвбәсиндә бајрам мүнасибәтилә Федерал рәһбәри тәбрик етмишдир. Тутдуғунуз вәзифәдә вә ишиниздә чох милләтли вә чох конфесијалы өлкәмиздә јашыјанлары бирләшдирәрәк бүтүн инсанлар нәзәрә алмагла бу күн бу бајрамы билаваситә гејд едәнләрә сәмими арзуларымын чатдырылмасыны хаһиш етмәк истәјирәм. Дахил олан тәбрикләрә көрә оручлуғ бајрамыны бүтүн өлкә гејд едир. Бир аз әввәл кечирилмиш Пасха бајрамында да мүсәлманлар бу шәнлик күнү мүнасибәтилә өз гардашларыны тәбрик едирдиләр. Бу күнкү бајрам үмумидир. Илк нөвбәдә бу бајрам инсанлара сәмимијјәт, әминаманлыг, сүлһ, кимин һарада јашамасындан асылы олмајараг һәр евә динчлик вә фиравнлыг кәтирир»,- дејә Меликов билдирәрәк бунунла јанашы гејд етмишдир ки, Дағыстан бөјүк вәтәнимиз олан Русијанын әсли кими бизим үмуми евимиз, һансы ки, чохмилләтлидир, демәли конфенсијалар арасы гаршылыглы фәалијјәт мәсәләләри республика үчүн чох вачибдир.

Татјана Минејева Дағыстана учуб кәлмишдир

Республиканын игтисади инкишафыны вә онун потенсиалынын гијмәтләндирилмәси үчүн «Русијанын лидерләри- Сијасәтии Үмумрусија идарәчиләр мүсабигәсинин галиби, саһибкарларын һүгугларынын мүдафиәси үзрә мүвәккил Татјана Минејева Дағыстана учуб кәлмишдир. О, ишчи сәфәр чәрчивәсиндә Дәрбәнд шәһәринә кәлмиш, бурада онун үчүн гәдим Нарынгала ситаделинә екскурсија тәшкил етмишләр.

«Биз баша дүшүрүк ки, әслиндә рекион гијмәтләндирилмәмишдир. Дағыстанын бизнесини биркә инкишаф етдирмәкдән өтрү һазырда биз әмәкдашлыг һаггында данышыглар апарырыг. Биз бурада кичик бизнесин инкишаф етдијини вә јерли әһалинин анаданкәлмә саһибкарлыг истедадына малик олдуғуну

кәрдүк»,-дејә Татјана Минејева гејд етмишдир.

Т.Минејева илк нөвбәдә туризмин вә сәнаје потенсиалынын популјарлашдырма јолу илә маркет-плејсләр васитәсилә Москванын екомүһитиндә бизнес лајиһәләр гурмағы гаршыја мәгсәд гојмушдур.

ТӘБИӘТ

Инсанларын јашајыш тәрзи, тәбии сәрвәтләрин зәнкинлији илә, бу сәрвәтләрдән сәмәрәли истифадә олунмасы вә онларын горунмасы илә бағлыдыр. Тәбиәт бәшәр өвладынын евидир, ону горумаг, даһа да зәнкинләшдирмәк вә ҝөзәлләшдирмәк инсанларын борҹу, вәзифәсидир. Тәбиәт бизим сәрвәтимиз, вар – дөвләтимиз, мәишәтимизин, һәјатымызын бир һиссәсидир. Биз ону горумалы, инкишаф етдирмәлијик.

«Ҝәләҹәји јашыллашдыраг» аксијасы кечирилди

Сон дөврләрдә јашыллыға верилән диггәт, паркларын, ағаҹларын салынмасы тәгдирәлајигдыр. Бунун давамы олараг мај ајында «Ҝәләҹәји јашыллашдыраг» аксијасы ҝәнҹләр тәшкилатларыны вә шәһәр ҝәнҹләрини, үмумијјәтлә шәһәр сакинләринин дә бир гисмини бир араја топлаја билди. Бу аксија Дәрбәнд Горуг музеј идарәсинин «Хәзәр дәнизинин тәбиәти» бөлмәсинин коллективи тәрәфиндән тәшкил олунмушду.

Дәрбәнд шәһәр Горуг музеј идарәсинин «Хәзәр дәнизинин тәбиәти» бөлмәсинин директору Аидә Чинҝизовна Әләкпәрова аксија барәдә мәлумат верәрәк билдирди ки: «Өлкәмиздә һәр ил јазда «Үмумрусија мешә әкин ҝүнү» ады алтында еколожи аксија кечирилир. Бу аксија Федерал мешә тәсәррүфаты аҝентлији тәрәфиндән һәјата кечирилир. Дәрбәнд шәһәр Горуг музеј идарәсинин «Хәзәр дәнизинин тәбиәти» бөлмәсинин коллективи дә бу тәшәббүсә һәвәслә гошулараг «Ҝәләҹәји јашыллашдыраг» ады алтында ағаҹлар, ҝүлләр әкмәклә аксијаны давам етдирмәјә гәрар верди. Бу аксијанын әсас мәгсәди ондан ибарәтдир ки, ҝәнҹ нәсли еколожи ҹәһәтдән тәрбијә едәк, тәбиәтә, әтраф мүһитә гаршы онларда гајғы һиссини ҝүҹләндирәк. Һамымызын мәгсәди халгын сәрвәтинә гајғы илә јанашмаг, мешәләримизин, паркларымызын даһа да инкишаф етмәси, ҝөзәлләшмәси үчүн сәј ҝөстәрмәјә чалышмагдыр. Бу аксијаја әсасән шәһәрин али вә орта ихтисас мәктәбләринин тәләбәләри гошулараг шәһәримиздә апарылан бу јенидәнгурма ишләриндә јахындан иштирак етмәк истәдикләрини бир даһа әјани шәкилдә ҝөстәрдиләр. Ону да дејим ки, чох севиндириҹи һалдыр ки, јолдан өтәнләр дә бикәнәлик ҝөстәрмәјрәк бизә гошулдулар вә аксија иштиракчыларына чеврилдиләр. Әлбәттә биз бу тәләбәләрә вә онларын рәһбәрләринә бизә јардымчы олдугларына ҝөрә өз миннәтдарлығымызы билдиририк. Вә еләҹә дә Дәрбәнд шәһәр әһатә даирәсинин бағ вә парксалма, јашыллашдырма идарәсинин рәһбәрлијинә дә бизә ҝөстәрдикләри јардыма, јәни әкин материалынын вә ону әкмәк үчүн јер ајырдыгларына ҝөрә миннәтдарлығымызы билдиририк». Демәк истәјирәм ки, биз чалышаҹағыг ки, тәбиәтимизин, ҹәмијјәтимизин, шәһәримизин ҝөзәлләшдирилмәси үчүн әлимиздән ҝәлән јардымы ҝөстәрәк.

Дәрбәнд шәһәр Горуг музеј идарәсинин директор мүавини Зүлејха Нәмәтова да аксија барәдә тәәссүратларыны билдирди: «Бу ҝүн Гәләбә бајрамы әрәфәсиндә Шәмсула Әлијев адына Һәрби Шөһрәт паркында ҝәнҹләрин бир араја топлашараг «Хәзәр дәнизинин тәбиәти» музејинин тәшкил етдији ҝүләкмә аксијасында иштирак етмәләри олдугҹа севиндириҹи бир һалдыр. Гејд етмәк истәјирәм ки, «Хәзәр дәнизинин тәбиәти» музејинин коллективи башда Аида Чинҝизовна олмагла шәһәрдә кечирилән еколожи аксијалара тез-тез өнәм верирләр, мәсәлән, дәниз кәнарында тәмизлик аксијасынын кечирилмәси, Шам золағында (Сосновыј бор) тәмизлик аксијасынын апарылмасы вә с.ҝөстәрмәк олар. бу ҝүн дә 800 дәнә ҝүл колу әкмәклә чох ҝөзәл бир аксија кечирилир. Дәрбәндимиз ҝүнү – ҝүндән ҝөзәлләшир, инсанларын мәдәни вә раһат истираһәт етмәләри үчүн ҝөзәл ҝәзинти әразиләри, парклар, мејданчалар салыныр. Вә биз шәһәр әһалисиндән исә бу ҝөзәллији горујуб сахламаг төвсијә олунур, чүнки бу ҝөзәллик бизим үчүндүр».

Дәрбәнд шәһәр мәдәнијјәт, ҝәнҹләр сијасәти, идман вә туризми идарәсинин сәдри Самилә Нәҹәфовна аксијада иштиракындан чох гүрур дујдуғуну сөјләди. «Бу коллективин тәшкилатчылығы илә кечирилән аксијада мән дә мәмунијјәтлә иштиракчылар вә гонагларла бирҝә Бөјүк Вәтән мүһарибәсиндә һәлак олан гәһрәман дөјүшчүләримизин хатирәсини уҹа тутараг ҝүл колларыны хошбәхт вә динҹ ҝәләҹәк рәмзи кими әкмәк истәјирәм» - дејә Самилә Нәҹәфова билдирди.

Республика Дәмирјолу коллеҹинин директору Мирсәмәд Сејидов да рәһбәрлик етдији коллеҹин тәләбәләри илә бирҝә аксијада иштирак едирдиләр. Мирсәмәд Сејидов аксијаја тәшкилатчылыг едән Дәрбәнд «Хәзәр дәнизинин тәбиәти» музејинин коллективинә шәһәр ҝәнҹләрини бу еколожи аксијаја ҹәлб етмәсинә ҝөрә өз тәшәккүрүнү билдирди вә ҝәләҹәкдә дә онларын тәләбәләри белә аксијаларда һәмишә јахындан иштирак едәҹәкләрини деди.

«Билирсиниз, бүтүн дүнја тәҹрүбәси ҝөстәрир ки, шәһәрсалмада еколожи принсип доминант принсип сајылыр. Һәр бир саһәдә мүтәхәссисләр илк нөвбәдә вәтәндашларын һәјат вә сағламлыглары үчүн ваҹиб сајылан саһәләрә чох диггәт ајырырлар. Ағаҹ вә кол биткиләринин әкилмәси әлверишли шәһәр мүһитинин формалашмасында мүһүм рол ојнајыр» - дејә Мирсәмәд Сејидов аксијаны дәстәкләдијини деди.

«Хәзәр дәнизинин тәбиәти» музејинин тәшкил етдији бу аксијада Ҝәнҹ Гвардијанын актив үзвләри дә иштирак едир вә биз дә бу аксијаны үрәкдән дәстәклијирик – дејә Дәрбәнд шәһәр ҝәнҹләр сијасәти вә идман шөбәсинин мүдири Хоҹбар Баркајев дә «Ҝәләҹәји јашыллашдыраг» аксијасыны дәстәкләдијини билдирди.

Бу ҝөзәл аксијаны биз тәләбәләр дә үрәкдән дәстәкләјир вә сизә гошулуруг, һәмишә дә белә тәдбирләрдә сизинлә бир јердә олмаға һазырыг – дејә Дағыстан Дөвләт Униврсететинин тәләбәси, Ҝәнҹ Гвардијанын фәал үзвү Ханум Лакарова да тәәссүратыны бизимлә бөлүшмәји өзүнә борҹ билди. Әлбәттә, биз тәбиәтимизи нә гәдәр севәк, ону нә гәдәр јахшы мүһафизә етсәк, о да бизә о гәдәр шәфа верәҹәкдир.

Јунан әфсанәсинә ҝөрә һәр бир ҹаван оғлан евләнмәмишдән габаг једди зејтун тинҝи басдырыб, ону бар верәнә гәдәр беҹәрмәли вә сонра евләнмәлидир. Белә бир «ганун» индијә гәдәр јунан халгы арасында адәт вә әнәнәјә чеврилмишдир. Нә демәк олар ҝөзәл әнәнәдир, ҝөзәл адәтдир.

Н. Рәһим гызы

Осман Булатов: «Дағыстан шәһәрләринин «јашыл галхан» шансы вар»

Дөвләт Думасы ири шәһәрләрин әтрафындакы мешә паркы јашыл золагларынын хүсуси вәзијјәтинә даир ганун лајиһәси тәгдим етмишдир. Дағыстан үчүн ән бөјүк јашајыш мәнтәгәләринин әтрафында «јашыл галхан» јаратмаг мәсәләси һәр заман олдуғундан инди даһа актуалдыр. Бу проблемлә республикада чох узун мүддәт һеч ким мәшғул олмамышдыр. Маһачгала, Дәрбәнд, Избербаш, Каспијски вә республиканын дикәр шәһәрләри әтрафында мешә паркы јашыл золагларынын јарадылмасы илә бағлы ганунвериҹилик тәшәббүсүнүн өзүнүн депутат сечиләҹәји тәгирдә Дағыстан Республикасынын Милли Мәҹлисинә тәгдим едилмәси, ДР Башчысынын иҹтимаи көмәкчиси Осман Булатов тәрәфиндән планлашдырылыр.

«Русија Федерасијасынын әксәр субјектләриндә, бөјүк шәһәрләрин әтрафында мешә паркы јашыл золагларын јарадылмасы илә бағлы артыг мүвафиг гәрарлар гәбул едилмишдир. Лакин тәәссүфләр олсун ки, Дағыстан һәлә дә онларын сырасында дејил. Бунун сәбәби бөлҝәмиздә узун илләр торпаг идарәчилији вә торпағын истифадәси, кадастр гејдијјаты вә јашыл зоналарын сәрһәдләринин мүәјјәнләшдирилмәси мәсәләләриндә јығылан проблемләрдир»,-дејә Осман Булатов вурғуламышдыр.

Бөлкә рәһбәринин көмәкчисинин тәшәббүсләри вахтында ирәли сүрүлмүшдүр- 2016-чы илдә мешә парк золагларынын јарадылмасы һаггында ганун әразиләрә Ваһид Дөвләт рејестринә дахил олмаға имкан вермәди. Инди федерал парламентарилләр тәрәфиндән ганунун гәбулу вә дағыстанлы фәалын тәклифи илә республиканын өзүнү јашыллашдырмаг шансы вар. Бу, әразиләрин еколоҝијасынын горунмасы вә вәтәндашларын сағламлығы үчүн лазымдыр.

«Маһачгалада, Дағыстанын дикәр шәһәрләри илә мүгајисәдә, јашыл саһәләр вә вәтәндашларын вә пајтахт гонагларынын истираһәт едиб тәмиз һавада нәфәс ала биләҹәји јерләр хүсусилә аздыр. Буна көрә дә Дағыстанда јалныз пајтахт вә дикәр шәһәрләр әтрафында мешә паркы јашыллыг золағынын јарадылмасыны ганунвериҹиликлә бирләшдирмәк дејил, ејни заманда шәһәрләрә битишик јашыллыгларын кадастр гејдијјаты илә бағлы ишләри дә апармаг лазымдыр, онларын тәкмилләшдирилмәси илә јанашы, идман, вәтәндашларын истираһәти вә асудә вахты үчүн мүасир бир инфраструктурун јарадылмасы мүтләгдир»,- дејә ДР Башчысынын иҹтимаи көмәкчиси билдирмишдир.

Бу ил әтраф мүһит тәшәббүсләринә өлкә рәһбәрлији тәрәфиндән хүсуси диггәт јетирилир. Президентин Федерал Мәҹлисә Мүраҹиәтини һәјата кечирмәк үчүн тәлиматларын сијаһысында әтраф мүһитин мүһафизәси вә еколоҝија мөвзусу, о ҹүмләдән тикинтидә еколожи ҹәһәтдән тәмиз технолоҝијаларын вә материалларын истифадәси, туллантыларын мәһдудлашдырылмасы, еко-өдәмәләр вә тәбиәтин горунмасы да вардыр.

ТӘҺСИЛ

Дипломла тәлтиф олунуб

Дағыстан Дөвләт Техники Университетинин 2-ҹи курс тәләбәси Алпијат Әлијева, Толјатти Дөвләт Университетинин базасында кечирилән «Еколоҝија» вә «Һәјат Тәһлүкәсизлији» фәнләри үзрә VI-ҹы Бејнәлхалг Тәләбә Интернет Олимпиадасында мүкафатчы олду. Бу барәдә хәбәр аҝентлијинә ДДТУ-нин мәтбуат хидмәти мәлумат вериб.

Олимпиадада Русија университетләриндән вә гоншу өлкәләрдән олан тәләбәләр иштирак едибләр. Бир академик саат әрзиндә (45 дәгигә) ушаглар еколоҝија саһәсиндәки әсас һадисәләрә даир суалларла 50 суалдан ибарәт бир тест һәлл едибләр. Олимпиаданын нәтиҹәләринә ҝөрә, нефт, газ вә әтраф мүһәндислији факултәсинин «Техносфер Тәһлүкәсизлији» ихтисасынын 2-ҹи курс тәләбәси Алпијат Әлијева 3-ҹү дәрәҹәли дипломла тәлтиф олунуб.

ТОЛЬЯТТИНСКИЙ
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
УНИВЕРСИТЕТ

ДИПЛОМ

за 3 место в VI международной студенческой интернет-олимпиаде «Экология»

Алиева Алпият Курбановна

г.о. Тольятти, 16 марта 2021

Ректор М.М. Криштал

VI-XIX-әсрләрдә Дәрбәнд шәһәринин етно-конфессијалы мәнзәрәси

Шәрһ. Кениш чешидли мәнбәләр вә материалларын иштиракы илә һазырланан бир сыра елми нәшрләр Дәрбәндин етно- демографик просесләринә вә етираф көрүнүшүнә һәср едилмишдир. Ејни заманда, бу проблем там өјрәнилмиш һесаб едилә билмәз. Орта әсрләр дөврүндә вә мүасир дөврдә Дәрбәндин етник вә конфессионал тәркиби проблеми кениш бир мүвәггәти контекстдә архив сәнәдләринин иштиракы илә нәзәрдән кечирилмәди.

Дәрбәндин етно-конфессионал композисијасынын ән там мәнзәрәси, һекајә мәнбәләри вә архив сәнәдләри дахил олмагла, фәргли мәнбәләрдәки мәлуматлара әсасланараг јенидән јарадыла биләр.

Бу һал -һазырда Дәрбәндин етник вә конфессионал тәркибинин бөлкәдәки харичи сијасәт һадисәләри контекстиндә VI әсрдән XIX әсрин сонларына кими формалашмасынын објектив мәнзәрәсини јенидән чанландырыр. Мәгалә сасани, әрәб, сәлчуг, моғолдан әввәлки вә сонракы дөврләрдә Дәрбәнд шәһәри әһалисинин етник тәркиби илә бағлы әсасландырылмыш бир мүәллиф мөвгеји тәклиф олунур. Тәдгигат көстәрди ки, орта әсрләр Дәрбәндинин етно-конфессионал просесләри, әсасән бөлкәдәки харичи сијасәт характерли һадисәләрдән тәсирләнмишдир: мүхтәлиф дөврләрдә харичи сијасәт вәзијјәтиндән асылы олараг, бу вә ја дикәр етник компонентләрин нисбәти дәјишди, сәһәр бу вә ја дикәр етирафын нүмајәндәләри үстүнлүк тәшкил едир. Сәлчуглулар дөврүнүн әввәлиндән Дәрбәнд әһалисинин сонракы дөврләрдә дә давам едән фәал бир түркләшмә просеси башлады вә нәтичәдә 1886-чы ил аилә сијаһыларына көрә шәһәр әһалисинин ¾ түркләр (мүасир азәрбајчанлылар), галанлары ¼ јәһудиләр, ермәниләр вә руслар иди.

Башлыча сөзләр: Дәрбәнд, етно-конфессионал тәркиби, мүстәмләкәчилик, Сасаниләр, әрәбләр, түркләр, Сәфәвиләр, Османлылар, ермәниләр, јәһудиләр, руслар, шиәләр, сүнниләр.

Дәрбәндин мүхтәлиф тарихи мәрһәләләрдә етник көрүнүшүнүн вә конфессионал тәркибинин формалашмасы проблеми Дәрбәнд тарихинин орта әсрләрдә вә мүасир дөврлә мүһүм чәһәтләриндән биридир. Билдијиниз кими, Дәрбәндин етно-конфессионал тәркиби бөлкәдәки ичтимаи-сијаси дәјишикликләрин, харичи сијасәт характерли һадисәләрин тәсири алтында даим дәјиширди. Орта әсрләр боју шәһәрин етник хәритәси бир нечә дәфә јенидән чәкилмишдир. Һәр бир дөвр өзүнә көрә дүзәлишләр етди, јени бир ичтимаи-сијаси вәзијјәтин гурулмасы илә бу вә ја дикәр етник групун нисбәти артды, бу да јени шәртләрдә титул олду [1, с. 196]. Орта әср шәһәринин етно-мәдәни мүхтәлифлији вә поликонфиссионал тәркиби дәјишмәз галды. Бу әсәр Дәрбәнд шәһәриндәки етно-демографик просесләрин Үмумрусија (Үмумиттифаг) 19-чу әсрин сонундан 21-чи әсрин әввәлләринә гәдәр олан просесләр, сијаһыјаалмалар Дағыстан етнографлары М-Р.А.Ибраһимов вә М.М.Магомедханов [2, с. 247–259; 3. с. 175–186.] тәрәфиндән өјрәнилмишдир.

V әсрдән Дәрбәнд бөлкәси Сасани Иранынын тәсири алтында иди- бурада Иран һөкмдарлары (Шаһәншаһлар) дөвләтинин шимал сәрһәдләрини көчәриләрдән- һунлардан, савирләрдән, хәзәрләрдән вә с. горумаг үчүн мөһтәшәм мүдафиә структурлары тикмәјә башладылар. Дәрбәнд (Дәрбәнд), бир гала, дәниз кәнарыны бағлајан мүдафиә шәһәр диварлары вә 42 километрлик бир дағ дивары (Дағ-бары) мејдана кирән шәһәрин дә дахил олдуғу бөјүк бир истеһкам һалына кәтириләрәк, Дәрбәнддән атлајараг дүшмәнләрин јолуну кәсди. Сасаниләр дөвләти [4, с. 8-36]. Мәшһур әрәб тарихчиси әт-Тәбаријә (923-чү илдә вәфат етди) көрә Дәрбәнддә вә онун әтрафындакы мүдафиә тикилиләринин иншасы үчүн Сасани падшаһынын дөврүндә һәјата кечирилмишдир: Пероз (459-448) вә Хосров Әнуширван (531-579) [5, с. 191]. Бахмајараг ки, бу күн II Шаһәншаһ Јездикирд (431-459) дөврүндә Дәрбәндин палчыг истеһкамынын вә даш Дәрбәнд мүдафиә комплексинин- Хосров Әнуширванын дөврүндә тикилдији мәлумдур. Пероз вә Кавад дөврүндә шәһәр истеһкамларынын тәмир ишләри ачыг шәкилдә һәјата кечирилди.

Сасаниләрдән әввәлки дөврдә Дәрбәнд тәпәсинин башы вә Чалған силсиләсинин битишик голлары, тәбии манеәләрлә јахшы горунан Дәрбәнд јашајыш јеринин јерләшдији Чор/Чол [6, с. 155-163]. I-IV әсрләрдә етник-мәдәни чәһәтдән Гафгаз Албанијасынын мүһүм бир мәркәзи олараг инкишаф етмиш бир јашајыш мәнтәгәси иди. Шәһәрин диварлараласы мәканы јалныз Сасаниләр дөврүндән Дәрбәнд кечидини бағлајан мүдафиә диварлары тикилдикдән сонра јерләшмәјә башлады. V-VI әсрләрдә Дәрбәнд- Чорун етник көрүнүшү мәсәләсинә кәлинчә, шәһәрин Сасаниләрин ән әһәмијјәтли һәрби-стратежи мәркәзи олдуғуну, Иран һәрби контингентләринин бурада јерләшдијини гејд етмәк лазымдыр.

Ејни заманда, шәһәрин археоложи тәдгигатлара әсасланан мадди мәдәнијјәти һәм јерли (Гафгаз-Албан) мәдәнијјәти, һәм дә Иран (Сасаниләрин) мәдәнијјәтинин әламәтләрини дашыјыр. Бу хүсусилә дулусчулуг вә мемарлыгда өзүнү көстәрир. Күман етмәк олар ки, бу шәһәрин етник-мәдәни көрүнүшүнү, һәм јерли Гафгаз-Албанија әһалиси, һәм дә јад иранлы илә тәмсил олунан гарышыг әһалисини әкс етдирмишдир.

Дәрбәнд кечидини күчләндирмәк үчүн Иран шаһәншаһлары әһалини Иранын мүхтәлиф бөлкәләриндән Дәрбәнд бөлкәсинә көчүрдүләр. «Дәрбәнд-намә» салнамәсиндә билдирилдији кими, «… Губад вә Әнуширван Фарс вилајәтиндән кери дөнән бир чох һөкмдарлары (Гафгаза) кәтирдиләр вә бу сәрһәдләр дахилиндә шәһәрләр гурдулар» [7, с. 302]. Ејни заманда, бу салнамә 3.000 аиләнин Иранын мүхтәлиф бөлкәләриндән бирбаша Дәрбәнд шәһәринә көчүрүлдүјүнү вә бөлкәдәки Сасани һөкумәтинин сосиал дәстәји ролуну ојнадығыны ачыглајыр [8, с. 168].

Беләликлә, Сасани дөврүнүн сонларында Дәрбәнддә вә онун әтрафында чох сајда Иран һәрби колонисти мәскунлашды- бөлкәдә онларын нәсилләри тат дилиндә данышан татлардыр (чәнуб-гәрб Иран дилләрини нәзәрдә тутур) вә Дағ-бары бојунча галаларда јерләшдирдиләр, дүшмән истиласындан дағ кечидләринин мүһафизә вәзифәси онлара һәвалә едилди.

Күман етмәк олар ки, сон Сасани дөврүндә хүсусилә 6-7-чи әсрләрин орталарында Дәрбәнд вә бөлкәләринин сакинләринин етник тәркибиндәки Иран дилли груплар үстүнлүк тәшкил едир.

Сон Сасаниләр дөврүнүн Дәрбәндинин етник гурулушунда 1722-чи илдән 20-чи әсрин сонларына гәдәр мүхтәлиф тәдгигатчылар тәрәфиндән кәшф едилмиш, мүдафиә диварларында ојулмуш орта фарс јазылары (30-дан чох мәлумат) мүәјјән бир ајдынлыгла кәтирилир. Бир сыра китабәләрдә сасанијалы Иранын јүксәк рүтбәли мәмурларындан биринин ады Дариуш, амаргар (малијјә идарәсинин башчысы) Адурбадагандан, Иран адлары Адургушнашр, Мосинг, Рашну олан мемарлар вар [9, с.]. Күман едилә биләр ки, бу китабәләр Сасани Дәрбәндинин етник гурулушундакы әһәмијјәтли бир Иран үнсүрүнә, јүксәк вәзифәли мәмурларын сасаниләр Иранынын нүмајәндәләри тәрәфиндән тутулдуғуна дәлаләт едир.

V-VI әсрләрдә Дәрбәнд Гафгазда христианлығын әсас мәркәзи иди. Еркән орта әср Албан мүәллифләринә көрә, бурада 6-чы әсрин орталарына гәдәр 552-чи илдә дөвләтин пајтахты- Партава көчүрүлән албан килсәсинин башчысынын (Гафгаз Албанијасы Католикосунун) игамәткаһы вар иди. «Өлкәмиз хәзәрләрин һакимијјәти алтына дүшдүкдән сонра килсә вә китабәләр гурулду. Сонра краллар кралы Хозроинин (Хосров Әнуширван- С.М.) икинчи илиндә, ермәни хронолокијасынын башланғычында патриархал тахт Чогадан (Чора, Дәрбәнд- С.М.) пајтахт Партава көчүрүлдү. Каталикос тахтынын Партава көчүрүлмәсиндән сонра да Дәрбәнд бөлкәдәки христиан дининин әсас мәркәзләриндән бири олмаға давам етди. Каталикос сарајы бурада 8-чи әсрин әввәлләриндән, әрәб командири Мәслама тәрәфиндән шәһәр фәтһ едиләркән дә мөвчуд иди. Мовсес Каланкатватсинин билдирдији кими, Мәслама еһтимал ки, Дәрбәнд јепископу вә архијепископунун игамәткаһы олан «патриархал сарај»а тохунмады: «Ермәни хронолокијасынын милад 180-чи илиндә Маслиман Дәрбәнди јенидән гурду… һәлә дә (10-чу әср) мөвчуд олан шәрг патриархал сарајыны дағытмады» [10, с. 261]. Бу факт еркән мүсәлманларын христианлара, онларын мәнәви вә дини дәјәрләринә гаршы толерант мүнасибәтләриндән хәбәр верир.

Гејд етмәк лазымдыр ки, 6-чы әсрин орталарында Дәрбәнд иншаатчыларынын әламәтләри арасында [11, с. 81-114] һәм христиан хачлары, һәм дә Иранын ишарәләр системиндә паралел олмајан вә ачыг шәкилдә Гафгаз Албанијасынын ишарәләр системини тәмсил едән ишарәләр тәгдим олунур. Бу, јерли Гафгаз-Албан әһалисинин әһәмијјәтли бир һиссәсинин Дәрбәнд истеһкамларынын иншасында иштирак етдијини көстәрә биләр. Бу сәбәбдән Албан тарихчиси Мовсес Каланкатватсинин «Фарс краллары мемарлары топлајараг, мөһтәшәм бир бина тикдиләр (Дәрбәнд-С.М.), һансы ки, Гафгаз дағы илә бөјүк Шәрг дәнизи арасында инша едилмишдир [10, с. 105].

Иран һакимијјәтинин гурулмасы вә Дәрбәнд бөлкәсинин Сасаниләр дөвләтинин вилајәтләриндән биринә чеврилмәси илә шәһәрдә Сасаниләр Иранынын дөвләт дини олан зәрдүштлүк јајылмаға башлады. Зәрдүштлүк иншаатчыларынын мүдафиә диварларында һәкк етдикләри јухарыдан ашағыја доғру ики гыса шүа-лентлә кәсилмиш даирә шәкилли Зәрдүшт рәмзләри олан чохсајлы ишарәләр буну сүбут едир [12, с. 67].

Әрәб истилалары нәтичәсиндә Дәрбәндин етник гурулушу вә етираф тәркиби кәскин шәкилдә дәјишди. Мәлум олдуғу кими илк әрәб гошунлары һичри-22-дә (642-643) Дәрбәнди әлә кечирдиләр. Бу јүрүшә әрәб командири Сурак ибн Амру рәһбәрлик едирди. Бу заман Дәрбәндин һөкмдары Иран валиси- Шәһријар, гәдим вә нәчиб Иран гәбиләси Шәһр-Варазин нүмајәндәси иди. Мүзакирәләрдән сонра Сурака хәлифә адындан «вә әтрафындакылара» шәһәр сакинләринә бир мәктуб тәгдим етди, бурада онларын «бүтүн јүрүшләрдә иштирак едәчәкләри билдирилирди. Һәр кәс буна разы оларса, ордуја чағырылма истисна олмагла, (бүтүн) вәзифәләрдән (чиза) азаддыр вә ордуја чағырылма онларын күнаһларынын әвәзидир [14, с. 13; 15, с. 38; 16, с. 73].

Горума мәктубу јалныз шәһәр сакинләринин һәјат тәһлүкәсизлијини мүлкләринин тәһлүкәсизлијини дејил, дини ичманы да (әрәб милләси), јәни дин азадлығыны тәмин етди [16, с. 73]. Бу вәзијјәтдә ачыг шәкилдә јәһудиләр кими башга милләтләрә- әрәбләрә мәнсуб олан зәрдүштләрдән вә Дәрбәнд ханлыгларындан данышылыр.

Дәрбәнддәки илк әрәб јүрүшләри Иран елементинин бөлкәдән говулмасына кәтириб чыхармады, көрүндүјү кими Иранын јүксәк задәканларынын бир нүмајәндәси дә шәһәр һөкмдары тәрәфиндән сахланылды. Сонракы јүрүшләрдә әрәб вә бунунла бирликдә шәһәрдә Ислам елементләри күчләнди. Нәһајәт, әрәбләр Дәрбәнддә јалныз 8-чи әсрин биринчи рүбүндә өзләринә јер тутмағы бачардылар.

Гафгаздакы һәрби јүрүшләрин фәал рәһбәрләриндән бири шәһәрин инфраструктурунун тәмир вә мүдафиә структурларыны мөһкәмләндирән хәлифә Һашимин гардашы әрәб командири Мәслама иди. Сасани һөкмдарлары кими, әрәбләр дә мүстәмләчилик сијасәти јүрүдүрдүләр, фәтһ олунан әразиләрдә тәсирләрини вә Ислам мөвгејини күчләндирмәк үчүн Дәрбәнддә вә онун әтрафында минләрлә әрәб аиләсини мәскунлашдырдылар. Нүфузлу әрәб мүәллифләринә (әт-Тәбари, Баладзори) көрә, Мәслама «Баб-әл Әбваб» (Дәрбәнд- С.М.) шәһәриндә донлуг өдәмәк шәрти илә 24 мин суријалыны көчүрдү. Мәслама шәһәри дөрд квартала бөлдүкдән сонра бир һиссәсини Шам сакинләринә, икинчисини, Күфә, үчүнчүсүнү Әл-Чәзирә ичмасына, дөрдүнчүсүнү исә Һимс сакинләринә верди [17, с. 17; 5, с. 217].

«Дәрбәнднамә» бу мәлуматлары тәкрарлајыр, әһәмијјәтли ачыгламалар вә әлавәләр кәтирир: «Дәрбәнд (Мәслама) шәһәриндә једди квартал (мәһәллә) етдим. Көнүллүләр үчүн Урдун (Урдун-Иорданија әрәби-Әл-Урдуни) бир мәсчид тикдирди вә бир квартал һазырлады. Хәзәр гәбиләси, көнүллүләр үчүн Филистин мәсчиди, Димишки мәсчиди тикилди. Хумис көнүллүләри үчүн Хумисски мәсчиди, Кајсериндән олан көнүллүләр үчүн бир мәһәллә дүзәлдиб Кајсерин мәсчиди инша етдиләр. Чазирәдән кәлән көнүллүләрин дә тәләбини јеринә јетирди. Мосулдан олан халг үчүн дә бир мәһәллә дүзәлтдиләр. Бу мәсчидләрә әлавә олараг, орада Чүмә намазы үчүн бөјүк бир катедрал мәсчид инша етдиләр [18, с. 134–135]. Салнамәдә билдирилдији кими, Мәслама тәрәфиндән гурулан шәһәр мәһәлләләри бу мәһәлләдәки инсанларын кәлдији бөлкәнин адына ујғун кәлирди. Мәһәллә мәсчидләри дә ејни адлара саһиб иди. Јалныз Хәзәр адландырылан бир мәсчид әрәб көчкүнләри илә әлагәләндирилмәди вә бу, шәһәрин Ислам динини гәбул едән Хәзәр әһалисинин ајры бир мәһәлләдә јашадығына дәлаләт едир [19, с. 93].

(Филистин- Фәләстин.

Димишки- Дәмәшг шәһәри, Суријада.

Хумис- Суријанын гәрбиндәки Һомс шәһәридир.

Кајсерин вә ја Әл-Гајсеријә, Фәләстиндә Јерусәлимдән чох узаг олмајан, ејни адлы гәдим, мөһкәмләндирилмиш бир шәһәр вә даирәдир.

Мусыл- Шимали Ирагдакы Мосул шәһәридир).

Әрәбләрин кәлиши илә Дәрбәнддә хәзәрләрин сајы кәскин шәкилдә азалды вә бөлкәдәки ичтимаи-сијаси вәзијјәтә тәсирләри дајандырылды. Хәзәрләрин бир һиссәси шәһәрдән гачды, дикәр һиссәси шәһәри минләрлә хәзәр аиләсиндән тәмизләмәји әмр едән Мәсламанын көстәриши илә сүркүн едилди [1, с. 196].

Шәһәрдә галан хәзәрләрин аз бир һиссәси Исламы гәбул етди вә шәһәр кварталларындан биринә јерләшди. Көрүндүјү кими хәзәрләрин компакт јашајыш јери, Дәрбәндин етник-мәдәни, идеоложи вә сијаси бахымындан әслиндә бир әрәб-мүсәлман шәһәринә чеврилмәсинә бахмајараг, өз дили вә мәдәнијјәтини узун мүддәт горујуб сахламаға имкан верди.

Әл- Истәхри (10-чу әср) «бәзән Баб-әл-Әбваб сакинләри Хәзәр дилиндә данышырлар [8, с. 222–223].

Беләликлә, 24.000 әрәб әһалисинин Дәрбәндә көчүрүлмәси дини вәзијјәти вә шәһәр әһалисинин етник тәркибини әһәмијјәтли дәрәчәдә дәјишдирди. Дәрбәнд әһалиси әсасән Сурија вә Фәләстиндән олан Хилафәтин шималындакы әрәбләр үчүн бир галаја чеврилди. Әрәб елементи шәһәрин етник гурулушунда доминант олур, ејни заманда шәһәрин јахынлығында јашајан Хәзәрләр вә Дағыстан халгларынын нүмајәндәләри шәһәр ичмасынын бир һиссәсини тәшкил етмәјә давам едир.

(Арды вар)

Ш. Мәһәррәмов,
тарих елмләри намизәди,
РЕА-нын Дағыстан Федерал тәдгигат Мәркәзи, Тарих, Археологлар вә Етнографија Институтунун баш елми ишчиси.
Рус дилиндән чевирәни: А.Ағакишијева

Кукла театрынын сеһирли дүнјасы

Республикамызда 26 мај-1 ијун тарихиндә «БРИКС Өлкәләринин Кукла Театрынын Сеһрли Дүнјасы» II Бејнәлхалг Фестивалы кечириләчәк вә ејни заманда Дағыстан Дөвләт Кукла Театры (ДДКТ) 80 иллик јубилејини гејд едәчәк. Бу барәдә хәбәр акентлијинә театрын мәтбуат хидмәти мәлумат вериб. Бу тәдбирләрин кечирилмәси мәсәләләри илә бағлы Дағыстан Республикасы Мәдәнијјәт Назирлијиндә форумун тәшкилатчылары вә бөлкәнин мәдәнијјәт хадимләри- Дағыстан Республикасынын театр хадимләри иттифагынын нүмајәндәләри илә бир мәтбуат конфрансы кечирилди. Лак театры, Поезија театры, Дағыстан Республикасынын Театр Тарихи Музеји вә бир нечә театршүнас иштирак етди. ДДКТ-нын директору-фестивалын тәшкилат комитәсинин сәдри Аминат Јәһјајева Русијанын һәштәрхән, Белгород, Волгоград, Вологда вә дикәр шәһәрләриндән олан ән јахшы кукла театрларынын фестивалда өз тамашаларыны тәгдим едәчәкләрини гејд етди. Јәһјајеванын сөзләринә көрә, Дағыстан Кукла Театрында Александр Пушкинин әсәрләри әсасында һазырланан «Балача Фачиәләр» тамашасынын премјерасы кечириләчәкдир. Бундан әлавә, дикәр БРИКС өлкәләриндән вә Беларусијадан олан ушаг театрлары тамашаларыны узагдан тәгдим едәчәкләр. Һәмчинин, фестивал вә ДДКТ-нын илдөнүму чәрчивәсиндә јени башлајан драматурглар үчүн устад дәрсләри вә «Театр-дөврүн ајнасы» адлы сәрки тәшкил едиләчәк. Мәтбуат хидмәти фестивалын Дағыстан Дөвләт Кукла Театры «Маһачгала» вә Русија Драматург Килдијасынын мүәллиф лајиһәләринин идарәетмә Мәркәзи (Москва) тәрәфиндән тәшкил олундуғуну хатырладыб. Тәдбир Дағыстан Республикасы һөкүмәти, бөлкәнин Мәдәнијјәт Назирлији, Дөвләт Мәркәзи Музеји тәрәфиндән дәсдәкләнир. А.А. Бахрушина, Русија Мәркәзи УНИМА Мәдәнијјәт Назирлији, Русија Федерасијасы вә Дағыстан Республикасы Театр Хадимләри Бирлији, һабелә Русија Федерасијасынын Рәссамлар Иттифагынын Дағыстан филиалы.

ТӘҺСИЛ

Ачыг гапылар күнү

Сон илләрдә пешә тәһсилинин дирчәлдилмәси мәгсәдилә РФ Президенти Владимир Путинин көстәришилә һөкумәт тәрәфиндән бир сыра гәрарлар гәбул едилмишдир. Мәлум һәгигәтдир ки, өлкә сәнајесинин инкишафында пешә тәһсилинин төһфәси бөјүкдүр вә она көрәдә итирилмиш мөвгеләрин бәрпа едилмәси күнүн приоритетләриндән биридир. Республикамыздада пешә тәһсилинин дирчәлдирилмәси игтисамәтиндә мүјјән аддымлар атылмышдыр. Бир сыра шәһәр вә рајонларда әввәләр пешә мәктәбләри кими фәалијјәт көстәрән тәһсил мүәссисәләринин јеринә коллечләрин ачылмасы буна сүбутдур.

Дәрбәнд шәһәриндә дә ДР елм вә тәһсил назирлијинин табелијиндә олан бир нечә коллеч фәалијјәт көстәрир. Халг мәһсулары вә туризм коллечи бир нечә ил бундан әввәл ачылмасына бахмајараг мәктәб мәзунларынын нүфузуну газана билмишдир. Мүасир тәләбләрә ујғун бина вә әразидә јерләшән коллечин тәкчә јатагхана вә пишә блоку јохдур. Сөзсүз ки, коллечин јени рәһбәрлији бу мәсәләләрин һәллини гајғысына галачагдыр. Бир аз әввәл коллечә шәһәрдә јахшы танынан, идарәчиликдә мүјјән тәчрүбәси олан Руслан Фәрузуллајевич Рәсулов директор тәјин олунмушдур. Базар ертәси мән онунла көрүшүб сөһбәт етдим вә гаршыда дуран вәзифәләр һаггында гысача данышмағы хаһиш етдим.

О, деди: «Абитурејнтләрин нөвбәти гәбулуну лазыми сәвијјәдә кечирилмәси үчүн коллечин мүәллим вә усталар коллективи тәрәфиндән лазыми тәдбирләр көрүлмәсинә башланмышдыр. Өнчә мүәллим вә усталарымыз мәктәбләрә кедиб кечирдији көрүшләрдә коллечин фәалијјәти һагында мәктәб шакирдләринә әтрафлы мәлуматлар вермиш, коллечин фәалијјәти һагында бурахылмыш буклетләр онлара пајламыш вә әлавә оларағ сајт вә телеканаларда еланлар верилмишдир.

Ачыг гапылар күнү кечирилмәсиндән әсас мәгсәд шакирдләрин коллечин фәалијјәти илә чанлы таныш етмәкдир. Бураја кәлән 9-11-чи синифләри битирән шакирдләр коллечлә јахындан таныш олур, тәләбәләрмизин онлара көстәрдији «уста- дәрсләри» ин билаваситә иштиракчысы олачаглар. Назирликдән бурахылмыш плана көрә гаршыдан кәлән јени тәдрис или үчүн биз 200 нәфәр шакирд гәбул етмәлијик. Гәбул имтаһанларсыз аттестатда олан гијмәтләрин орта балына көрә вә пулсуздур. Јахшы охујан тәләбәләрә степендија, јетим ушаглара исә сосиал мүавинәт вериләчәкдир.

Коллечин 35 нәфәр мүәллим вә 20 нәфәр усталардан ибарәт педагожи коллективи вардыр. Онларын арасында елмләр намизәдләри, РФ әмәкдар тәһсил ишчиләри, РФ тәһсил назирлијинин фәхри вәрәгәләри илә мүкафатландырылмыш мүәллимләр, идман усталары вардыр. Јери кәлмишкән коллечин јахшы идман залыны вә футбол мејданчаларынын олдуғуну да гејд етмәк лазымдыр. Көрдүјүнүз бу кубоклар дедекләримә әјани сүбутдур. Бир сөзлә коллектив чох пешекардыр, шикајәт етмәк күнаһ оларды».

Директорун дедикләри илә разылашмамаг олмаз. Коллечин фојесиндә халг мәһсулларынан ибарәт тәшкил олунмуш сәркидә онун фәалијјәтинин нәтичәләрини әјани екс етдирилирди. Бурада тәһсил аланлар 8 пешә вә ихтисаса јијәләнирләр. Аппарат вә програм тәминаты сазлајычысы, бәрбәр, дәрзи, хәстәләрә хидмәт көстәрән кичик тибб бачысы, туризм вә кәрамикадан бәдии мәһсулар һазырлајан факултәләрдә 9-чы синифи битирәнләр үчүн тәһсил мүддәти 2 ил 10 ај, ашпаз вә гәннадчы, зәркәр факултәләриндә исә

9-чы синиф базасында тәһсил мүддәти 3 ил 10 ајдыр.

Шәһәрмиздә коллечләрин вахтында ачылмасыны чох мүсүбәт һал кими гијмәтләндирмәк олар. Тәкчә Дәрбәнд рајону вә шәһәр мәктәбләриндән илдә үч минән артыг мәзунлары олмасыны вә бундан әлавә Чәнуби Дағыстанын бүтүн рајонларындан кәләнләр нәзәрә алынса коллечләрин ачылмасынын нә гәдәр вачиб олдуғуну дүзкүн дәрк вә гијмәтләндирмәк чәтин дејилдир. Хүсусилә имкансыз аиләләр үчүн пешә вә ихтисас коллечләри бу күн дајагдыр десәм јанылмарам. Мәлум олдуғу кими сәнәткарлар бүтүн дөврләрдә инсанлар арасында ән сечимли адамлар кими гијмәтләндирилмишләр. Вахт өтдүкчә пешәләрин сијасы кенишләнмиш сәнәткарлыға мејли оланлар үчүн кениш имканлар ачылмышдыр. 21 әср информасија технолокијалар дөврүдүр. Бу күн онларсыз ишләмәк, јашамаг гејри мүмкүн олдуғундан бөјүмәкдә олан нәсилләрин јашамасы вә инкишафы үчүн ән вачиб шәртләрдән биридир.

К. Кәримов

МӘДӘНИЈЈӘТ

Дағыстанда «Порт-Петровски Тәшкилатлары» XIV Бејнәлхалг мусиги фестивалы башлајыб.

Бејнәлхалг мусиги фестивалы

Мај ајынын 14-дән Маһачгала шәһәриндә «Порт-Петровски» XIV Бејнәлхалг мусиги фестивалы өз ишинә башламышдыр. Тәдбир «Мәдәнијјәт» лајиһәси чәрчивәсиндә Дағыстанын 100 иллији јубилеји мүнасибәтилә Т. Мурадов адына Дағыстан филармонијасы тәрәфиндән һәјата кечирилмишдир.

Артыг икинчи онилликдир ки, «Порт-Петровски Тәшкилатлары» фестивалы Дағыстан тамашачыларыны ән јахшы Русија вә дүнја ифачылары, дирижорлары вә мусиги коллективләри илә таныш едир. Бу фестивалда иштирак етмәк үчүн Дағыстана П.И.Чајковски адына Бејнәлхалг мүсабигәләр лауреаты Борис Андрианов (виолончел), Никита Борисоглебскиј (скрипка), Дмитриј Шишкин (фортепиано), П.Чајковски адына Москва Дөвләт консерваторијасынын досенти Михаил Лидскиј (фортепиано), мултиинструменталист дүнја шөһрәтли мусигичи Аркадиј Шилклопер, Сербијадан сопрано Марија Јелич дәвәт олунублар.

Дағыстан оркестрләринә дирижорлуғу Русија Федерасијасынын халг артисти Валериј Хлебников, Василиј Јуркевич (Санкт-Петербург) едәчәкләр. һәм дә Русија Федерасијасынын әмәкдар артисти Зәрифә Абдуллајеванын рәһбәрлији илә камера оркестри республикамызы тәмсил едәчәкдир, Адил Тејмуровун рәһбәрлији илә «ЕТНО БАНД» вокал инструментал ансамблы (рәһбәр Рәшид Бекеров). Дағыстан Республикасынын халг артисти Диана Увајсова (фортепиано), вә Хиринду Султанова (чаз вокал).

Фестивалын консертләриндә иштирак етмәк үчүн Сосо Павлиашвили дә дәвәт олунмушдур.

XIV Порт-Петровски Тәшкилатлары тәдбирләринин парлаг консерт програмыны ШОР-Аланија әмәкдар артисти Заурбек Гукајевин рәһбәрлији илә ШОР –Аланија Мариинскиј театрынын филиалынын симфоник оркестры тамамлајачағдыр.

Гаршыдан кәлән мусиги форуму бүтүн мөвчудлуғу тарихиндә чох жанр принсипинә әсасланараг ири һәмлији илә сечиләчәкдир. Өтән илин бүтүн чәтинликләринә бахмајараг фестивал бејнәлхалглығыны давам етдирир. Фестивалын әсас вә ән башлыча идејасы – республика мусигичиләри илә фестивалын јарадычы иштиракчыларынын биркә чыхыш етмәләри үчүн мәкан јаратмагдыр.

Академик мусиги саһәсиндә пешәкар әмәкдашлыг Дағыстаны үмумрусија контекстинин мәдәнијјәт мәканына гошулараг мәдәни туризми инкишаф етдирмәсинә имкан јарадыр, фестивал исә һәм өјрәдичи (тәһсил), һәм јарадычы миссија характери дашыјыр.

ТӘҺСИЛ

Әмәкдашлыг мүгавиләси имзаланды

К.Г.Разумовски адына Москва Дөвләт Технолокија вә Идарәетмә Университети илә Дағыстан Дөвләт Техники Университетләри арасында биркә әмәкдашлыг һаггында мүгавилә имзаланмышдыр.

Мәрасимин ачылышында К. Г. Разумовски адына МДТИУ-нун ректору сәлаһијјәтләрини мүвәггәти ичра едән Сергеј Чеботарјов Нурмәһәммәд Сураратова университетләр арасында гаршылыглы фәалијјәтин тәшкилинә вә һәртәрәфли әмәкдашлыг үчүн көстәрдији тәшәббүсә көрә өз миннәтдарлығыны билдирмишдир.

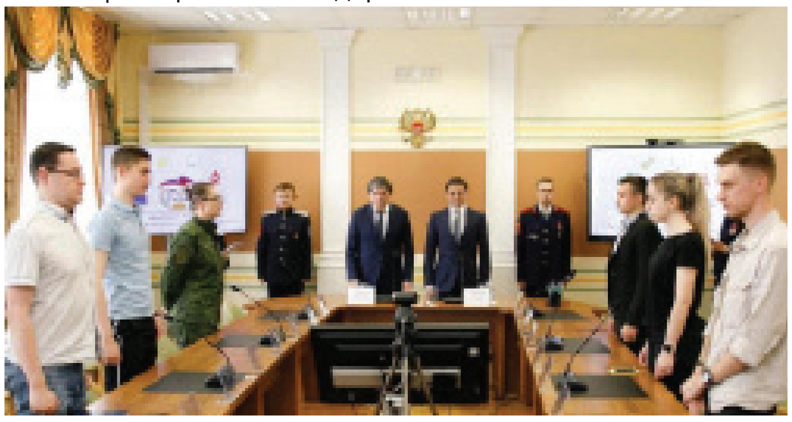

О, көзләнилән гаршылыглы фәалијјәт истигамәтләрини гејд етди: биркә тәһсил програмларынын вә әлавә пешә тәһсили програмларынын һәјата кечирилмәси, ејни заманда гаршылыглы шәбәкә әлагәләри илә фундаментал вә тәтбиги елми истигамәтләрин ортаг лајиһәләр әсасында тәрәфләрин елми мәркәзләри, лабораторијалары, мәлумат мүбадиләси үчүн шәраитин јарадылмасы, биркә тәһсил програмларынын һәјата кечирилмәси, јени заманда гаршылыглы шәбәкә әлагәләри илә фундаментал вә тәтбиги елми истигамәтләрин ортаг лајиһәләр әсасында тәрәфләрин елми мәркәзләри, лабораторијалары, мәлумат мүбадиләси үчүн шәраитин јарадылмасы, биркә тәдгигат вә инкишафын тәшкили, әввәлчәдән разылашдырылмыш приоритет саһәләр дахилиндә вә мүсабигәләр тәгдим едилмәси, еләчә дә дикәр гаршылыглы фәалијјәт саһәләринин нәзәрдә тутулдуғуну диггәтә чатдырды.

Дағыстан Дөвләт Техники Университетинин ректору Нурмәһәммәд Суракатов да өз нөвбәсиндә гејд етди ки, Дағыстан Дөвләт Техники Университети башга техники вә мүһәндис университетләри илә тәрәфдашлығын инкишаф курсуну тәсадүфи сечилмәјиб.

«Сәјләримизин бирләшдирилмәси университетләримизә имкан верәчәкдир ки, имканларымыздан даһа сәмәрәли истифадә едилсин, елми, тәһсил, мәдәнијјәт саһәләриндә биркә ирәлиләјиш лајиһәләри һазырланараг савадлы, бачарыглы кәнч мүтәхәссисләрин һазырланмасына шәраит јарадылачагдыр.

Кенишләндирилмәси нәзәрдә тутулан саһәләрдән бири дә мәркәзи тәһсил очагларында елми рәһбәрләр гисминдә тәдрис профессорларын ишә чәлб едилмәси, ДДТУ –нун аспирантларын һазырланмасы үчүн нәзәрдә тутулмушдур»,-дејә Нурмәһәммәд Суракатов билдирди.

Әлавә олараг билдирәк ки, К.Г.Разумовски адына Москва Дөвләт Технолокија вә Идарәетмә Университети – мүасир тәһсил технолокијаларыны, габагчыл елми тәдгигатлары вә бизнес јөнүмлү лајиһәләри өзүндә бирләшдирән чохфунксијалы комплексдир.

АБУНӘ-2021

ҺӨРМӘТЛИ ОХУЧУЛАР!

«**Дәрбәнд**» республика ичтимаи-сијаси **гәзетинә 2021-чи** ил үчүн абунә јазылышы давам едир. Гәзетә рабитә шөбәсиндә вә редаксијада (әкәр редаксијадан јазыларсынызса, онда бу заман гәзетин гијмәти 253,50 рубл олачагдар) абунә јазыла биләрсиниз.

Бир илә – 507,00 рублдур.

Индекс – ПА 463

МӘДӘНИЈЈӘТ

«Музејләр кечәси» аксијасы кечирилмишдир

Дағыстан үзрә Мәдәнијјәт назирлијинин мәтбуат мәркәзиндән верилән мәлумата көрә Дағыстанда «Музејләр кечәси» иллик Үмумрусија аксијасы кечирилмишдир. П.С.Һәмзәтова адына Дағыстан тәсвири инчәсәнәт музејиндә Санкт-Петербургдакы Дағыстан рәссамларынын «Ачыг овуч» бирлијинин биркә сәркисинин ачылышы олмушдур.

Тәдбир Кукрыниксләрин «Сказ о Тулском левше и о сталној блохе» иллүстрасијаларынын вернисаж сәркиси, јарадычылыг көрүшләри вә «Макан» халг аләтләри ансамблынын чыхышлары илә давам етдирилмишдир. Һәр музеј һәмин күн бураја кәләнләр үчүн маарифләндирмә програмы һазырламышдыр. А.Тахо-Годи адына милли музејин мејданчасында Дағыстанын танынмыш дизајнери Шамхал Әлихановдан модалар нүмјиш етдирилмишдир.

«Музејин ишчиләри чари илдә чох јахшы чалышараг бураја кәләнләр үчүн надир, ән мүхтәлиф форматлы програмлар јаратмышлар. Нәтичәдә мигјаслы аксијалар чәрчивәсиндә республиканын мәдәнијјәтини чохшахәлијини нүмајиш етдирмәјә наил олмушлар. Бу чох гијмәтли вә вачибдир»,- дејә ДР Мәдәнијјәт назиринин биринчи мүавини Мухтар Гурбанов гејд етмишдир.

Хатырладаг ки, «Музејләр кечәси» Бејнәхалг аксијасы һәр илдә Авропанын 42-дән артыг өлкәсиндә кечирилир вә 1977-чи илдән башлајараг, Бејнәлхалг музејләр Күнүнә һәср едилир.

Зијафәт залларынын ачылмасына ичазә верилир

Дағыстанда мүәјјән шәртләрә әсасән зијафәт залларынын ачылмасына ичазә верилир.

Дағыстанда зијафәт залларынын фәрди горујучу васитәләрлә тәчһиз олунмасы вә Русија истеһлак нәзарәти тәләбләринә чаваб вермәси шәрти илә ишләмәсинә ичазә верилди.

Бунунла јанашы биналарын (зијафәт евинин) јерләшмәси 25 фаиздән чох олмамаг шәртилә, (150 нәфәрдән чох олмамаг шәртилә).

ИДМАН ҺӘЈАТЫ

Аилә командаларнын фестивалы

Ијунун 5 вә 6 –да Маһачгала шәһәриндәки Елена Исинбајева адына стадионда аилә командалары арасында ӘМҺ фестивалы кечириләчәкдир.

Гејд етмәлији ки, идман бәдән тәрбијәси тәдбири «идман һәјат-нормасыдыр» федерал лајиһә чәчивәсиндә кечирилир. Тәшкилатчыларын сөзләринә көрә фестивалдан мәгсәд әһалинин мүфтәлиф категоријаларынын бәдән тәрбијәси вә идманла систематик мәшгул олмасына чәлб едилмәсидир. Еләчәдә Ставропол шәһәриндә ијулун 8-12 кими кечириләчәк аилә командалары арасында үмумрусија финалында иштирак етмәк үчүн Дағыстан командасынын сечими кечириләчәкдир. Бу јарышлара аилә командалары дөвәт олунур, иштиракчыларын јашы 9-69 јаша кимидир.

Баш редактор әвәзи
Т.Г. ӘЛӘКПӘРОВ

Мәсул катиб
А.һ.МӘММӘДОВА

Шөбә редакторлары:
К.Г.БАБАЈЕВА
Р.М. МУСАЈЕВ

Мүхбирләр:
һ.һ. КӘРИМОВ
М.М.СЕЈИДОВ
Н.А.ГУЛИЈЕВ
Г.У. УМАРОВ
Б.К. ПИРМӘҺӘММӘДОВ
Н.Р. МИРҺӘМИДОВА

Еһм оператору
А.Ј.АҒАКИШИЈЕВА

Баш мүһасиб
М. И.РӘҺИМОВА

РЕДАКСИЈАНЫН ВӘ НӘШРИЈЈАТЫН ҮНВАНЫ:
368600, Дағыстан Республикасы, Дәрбәнд шәһәри, Ленин күчәси, 37
тел.-факс (240) 4-73-59, факс (240) 4-74-33
www.derbend.ru
(E-mail: gazetaderbend@mail.ru)
Телефонлар: баш редактор 89894856030, үмуми шөбә 89604204987

«Типографија-М» ММЧ-дә чап едилиб.
Индекс 368600
Мәтбәәнин үнваны
Дәрбәнд шәһәри, С.Гурбанов күчәси, 25
Телефон: 4-50-76

Гәзетин чапынын кејфијјәти барәдә мәтбәәјә мүрачиәт едә биләрсиниз.

Рабитә, информасија технолокијалары вә күтләви коммуникасијалар саһәсиндә нәзарәт үзрә Федерал хидмәт (Роскомнадзор).
Күтләви информасија васитәләринин гејдијјаты һаггында
Шәһадәтнамә
ДР үзрә рабитә, информасија технолокијалары вә Күтләви коммуникасијалар саһәсиндә нәзарәт үзрә Федерал хидмәт идарәси.
ПИ № ТУ05-00428
21.05.2019 г.

Материалларда кедән фактлар үчүн мүәллифләр мәсулијјәт дашыјырлар. Мүәллифләрин мөвгеји илә редаксијанын мөвгеји ујғун кәлмәјә биләр.

Индекс: ПА-463
Чапа имзаланды:
20. 05. 2021.

Фактики олараг 9.30
Саат 10.00

Тираж 2000
Сиф. №